

Бошко Мијатовић

НЕМА ПОМОЋИ

Одувек сам веровао да дискусија са нашим антилибералима нема превише смисла, што само потврђује ова мала расправа са господином Небојшом Катићем. Како рекох, циљ им је идеолошки лов на вештице, а не ваљана дискусија о економским темама. Стога ћу овог пута само укратко прећи преко покренутих, иначе тривијалних питања.

Да ли је било велике светске економске кризе? Доказивао сам да није, већ да се радило о рецесији у западним и још понеким земљама, као блажој форми поремећаја реалне привреде, а како верује знатна већина економиста у свету. За доказ сам навео бројке и аргументе.

Катић је напола признао грешку и почео то што се збило да назива Великом рецесијом. У реду. Али, да би некако прикрио признање, прибегао је ирелевантним изврдавањима која би требало да сугеришу да ја нешто кријем: прво је проширио мој графикон о расту ГДП-а света 2009-2014. с годинама пре 2009. и назвао то важном ствари, мада је сасвим неважна и не говори ништа о рецесији; потом је снажно тврдио да је било знатних губитака у ГДП-у света у односу на тренд, о чему нема спора; онда ми је пребацио што нисам коментарисао његов графикон који показује пад тржишне капитализације банака током 2009. Зашто бих га коментарисао (1) када сам лепо рекао да се збила финансијска криза, уз коју свакако иде знатан пад цена акција банака, (2) када су се током следећих година цене акција банака мање или више опоравиле и тај графикон учиниле застарелим и (3) зашто би требало да коментаришем све што Катић пожели?

Признао је и да је проблем био лоциран у развијеним земљама, а не и у земљама у развоју, што значи да криза није била светска. Али је, опет да би прикрио признање, поменуо то да Запад сам себе сматра целим светом и да је његов удео у ГДП-у света био већи од 50%. То што Запад себе сматра целим светом мени није довољан разлог да и ја то мислим, мада видим да Катићу јесте. Друго, то што развијени имају више од 50% ГДП-а света само говори да земље у развоју имају близу половине, што свакако није за занемаривање, како то чини Катић. Другим речима, у важном делу света, оном развијеном, било је пада ГДП-а 2009, док је у такође важном делу света (са огромном превагом у становништву) очуван брз економски раст. *Епохалне светске кризе* није било.

Каква рецесија? У претходном тексту је Катић помињао термин Дуга рецесија, за који сам рекао да га користи једна струја на челу са Кругманом. А не, каже Катић покушавајући да покаже како сам погрешно: много шири круг користи појам Велика рецесија. Да ли то Катић не примећује да је променио појам (Велика рецесија уместо Дуге рецесије) или се

ради о промени која би непажљивом читаоцу требало да промакне? Ови ситни трикови су недостојни иоле озбиљне полемике.

Државна интервенција. Катић је раније тврдио, без аргумената, да је државна интервенција 2009. и касније спасла свет. Овог пута наводи аргумент по аналогији, како сам каже: пошто 1929. држава није интервенисала и добили смо велику кризу, то исто би се догодило и овог пута да није било опсежне интервенције.

Закључивање по аналогији је човеку блиско, али методолошки крајње ризично: да би се смело закључити како је учинио Катић требало би доказати да су све остале околности 1929. и 2009. биле исте. А свакако нису, јер ништа није било једнако – ни узроци, ни ток, ни макроекономска наука, ни важећа економска регулатива, ни међународни економски односи, ама баш ништа, тако да ни његово закључивање по аналогији није ваљано. У срећнијим земљама ово и средњошколци знају.

Мој став је да је државна интервенција вероватно деловала позитивно, али да не знамо колико.

Шта су предлагали неолиберали? Ово питање Катић понавља више пута, сугеришући читаоциома да либерали нису имали предлога зато што су против било какве државне интервенције, па да их разуверим.

Прво, не знам кога све г. Катић сматра неолибералом. Уколико тим појмом обухвата оне који се противе свакој државној политици, онда је таквих и у свету и у Србији изузетно мало. У ту групу свакако не спадамо Поповићева, Маџар, Беговић и ја, јер верујемо да за државу има места у озбиљној економској политици, па и макроекономској.

Не знам ни кога на светском нивоу сматра неолибералом. Претпоставићу да ту укључује Менкјуа, кога је негативно поменуо у претходном тексту, и Милтона Фридмана, кога сви критичари либерализма сматрају оцем утемељивачем неолиберализма.

Одговор је кратак: Менкју је познати неокејнзијанац, па свакако верује да су могуће кризе, као и да би држава требало да нешто уради; предност је 2008. давао монетарној експанзији и смањењу пореза у односу на раст државних расхода. Треба ли да цитирам његове познате уџбенике и прилоге с краја 2008? Фридман је веровао у моћ новца и монетарне политике, па је тако (1) тврдио да је Фед скривио Велику депресију стога што је водио рестриктивну политику и (2) предлагао да се Јапан 2000. бори против дефлације и стагнације штампањем новца, тако да је, суштински, на темељима Фридманове монетарне теорије изграђена политика текуће монетарне експанзије у САД и ЕУ. Ова факта зна свако ко се имало разуме у макроекономску проблематику, тако да саветујем г. Катића да се окане импутација да су либерали и овог пута били против државне интервенције.

Уколико је имао на уму домаће либерале (и мене међу њима), могу да га обавестим да сам још 17. децембра 2008. у Политици објавио текст „Мали економски програм“ из уверења да је потребно борити се против надлазеће кризе. У њему сам се заложио за смањење укупне потрошње, која је значила живот изнад могућности и задуживање, напуштање политике прецењеног курса динара и монетарни подстицај кроз снижење каматних стопа. И домаћих либералних предлога за савладавање кризе је, ето, било.

* * *

Будући да сматрам ова надгорњавања око елементарних ствари врло досадним, не бих даље учествовао у полемикама са антилибералима.

17.2.2015.